

EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUS

TOIMENPIDEOHJELMA VUOSILLE 2024-2028

Museovirasto

Kannen kuvat vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas:

Seminaarinmäen kampus ja tasa-arvoinen koulutus, Jyväskylä, Suomi
Théâtre royal de Toone, Bryssel, Belgia
Arkeologinen puisto Carnuntum, Itävalta
Kolme veljestä, Riika, Latvia
Kalevalan elävä eeposperintö, Suomi

Ulkoasu ja taitto: Lagarto

Joulukuu 2024

Julkaisun kuvat:

<https://culture.ec.europa.eu/>

Paitsi kannessa ote Akseli Gallen-Kallelan *Kalevala*-kuvituksesta WSOY 1955 (kuva Lagarto)

Julkaisun linkit on tarkistettu ja todettu toimiviksi 12.12.2024.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	4
2	MIKÄ EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUS?	6
3	PAINOPISTEET SUOMESSA	7
4	TUNNUKSEN HAKEMINEN	8
5	HAKUPROSESSI SUOMESSA	10
6	VIESTINTÄ	11
7	TOIMEENPANO SUOMESSA	13
8	LISÄTIETOA	14

1 JOHDANTO

Euroopan kulttuuriperintötunnus (European Heritage Label) on Euroopan unionin alainen kulttuuriperintötoimi. Kulttuuriperintötunnus on osa EU:n Luova Eurooppa -ohjelmaa. Tunnuksen tavoitteena on lisätä kulttuurienvälistä vuoropuhelua, tietämystä Euroopan historiasta ja unionin rakentamisesta sekä yhteisestä, monimuotoisesta kulttuuriperinnöstä. Euroopan komissio on myöntänyt Euroopan kulttuuriperintötunnuksia vuodesta 2014 alkaen. Tähän mennessä tunnus on myönnetty 67 kohteelle 20 eri maassa.¹

Suomi liittyi mukaan Euroopan kulttuuriperintötunnukseen vuonna 2018. Taus-talla oli Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018, jonka jatkona oli luontevaa liittyä osaksi tunnusta. Suomi on seurannut tunnukseen liittyvää kes-kustelua ja toimintaa vuodesta 2006 alkaen. Jyväskylän yliopiston EUROHE-RIT-tutkimushankkeessa² (2015–2020) on viime vuosina kerätty laajasti tietoa tunnuksen toimivuudesta ja tunnuksen tavoitteiden toteuttamisesta eri maissa. Suomen näkökulmasta olennaista on olla mukana Eurooppaa ja eurooppalai-suutta koskevassa keskustelussa: mukana olemalla voimme vaikuttaa ja tuoda esiin meille tärkeitä arvoja.

Museovirasto vastaa Euroopan kulttuuriperintötunnuksen kansallisesta koor-dinoinnista. Suomalaisille kulttuuriperintökohteille avautuu sen myötä tilaisuus pohtia omaa rooliaan eurooppalaisesta näkökulmasta ja hakea tunnusta. Suo-messa on kaksi kulttuuriperintötunnuksen saanutta kohdetta: Jyväskylän yliopis-ton Seminaarinmäen kampus ja tasa-arvoinen koulutus (2022) sekä Kalevalan elävä eeposperinne (2024).

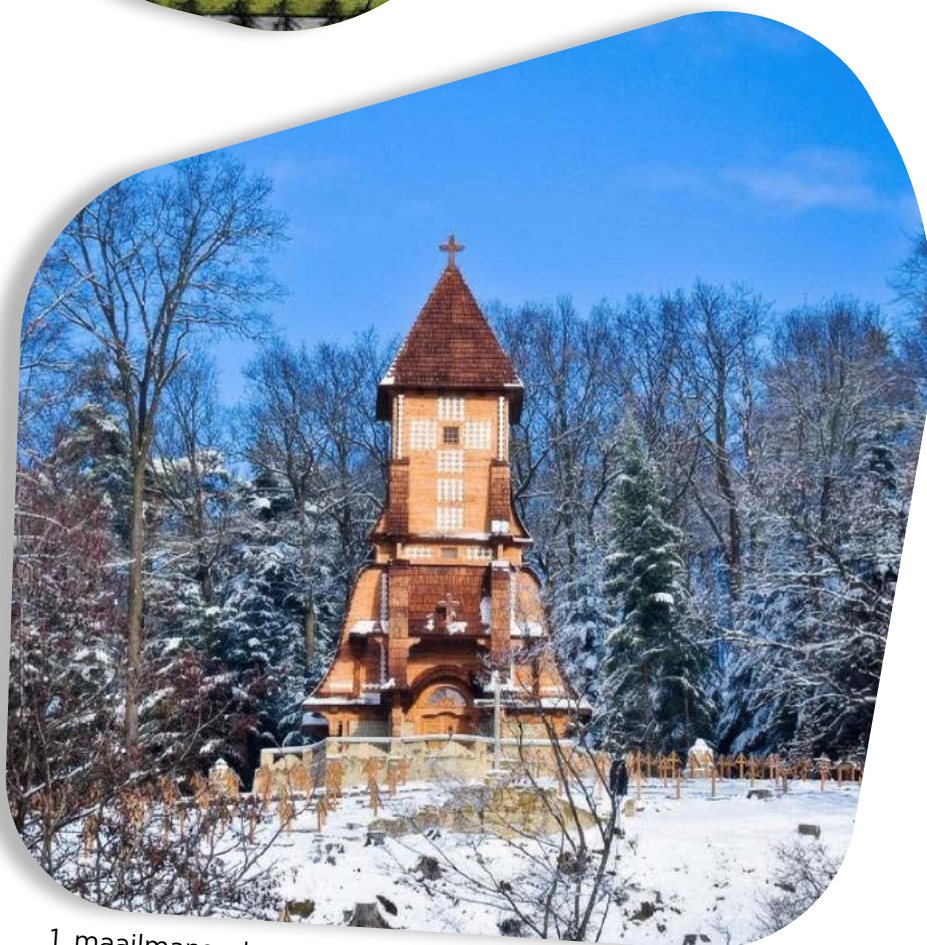
Tämä toimenpideohjelma linjaa Suomen toimia Euroopan kulttuuriperintötun-nuksen osalta vuosina 2024–2028. Se sisältää perustietoa Euroopan komission aloitteesta kansainvälisellä tasolla sekä tarkentaa Suomen toimia, viestintää ja prosessia tunnusten hakemisen osalta. Samoin linjataan tunnuksen toimeenpa-nossa mukana olevien toimijoiden roolit. Ohjelmaa on mahdollista päivittää toi-mikauden aikana.

1 https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label/sites_en.

2 <https://cordis.europa.eu/project/id/636177>.

Hyväntekeväisyysliittokunnat,
Alankomaat/Belgia

1. maailmansodan itärintaman hautausmaa nro 123,
Łużna – Pustki, Puola

2 MIKÄ EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUS?

Euroopan kulttuuriperintötunnus sai alkunsa vuonna 2006 Euroopan Unionin hallitustenvälisenä aloitteena. Vuonna 2011 Euroopan komissio otti aloitteen hallinnoitavakseen.

Aloitteen avulla lisätään ihmisten ymmärrystä Euroopan historiasta ja unionin rakentamisesta sekä heidän yhteisestä, mutta monimuotoisesta kulttuuriperinnöstään, erityisesti suhteessa demokraattisiin arvoihin ja ihmisoikeuksiin, jotka ovat Euroopan yhdentymisprosessin perusta. Samalla lujitetaan Euroopan kansalaisten, erityisesti nuorten, unioniin kuulumisen tunnetta yhteisten arvojen ja Euroopan historian ja kulttuuriperinnön elementtien perusteella. Kansallisen ja alueellisen monimuotoisuuden arvostaminen sekä kulttuurienvälisen vuoropuhelun vahvistaminen on tässä työssä erityisen tärkeää.

Kulttuuriperintö on useiden kansainvälisten sopimusten keskiössä. Näitä ovat esimerkiksi Unescon yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi (ns. maailmanperintösopimus vuodelta 1972³, Suomi liittynyt vuonna 1987), yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta (Unesco 2003⁴, Suomi liittynyt vuonna 2013), Euroopan neuvoston puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä⁵ (Suomi liittynyt vuonna 2018) sekä Euroopan neuvoston kulttuurireittejä koskeva laajennettu osittaissopimus⁶ (Suomi liittynyt vuonna 2019).

Euroopan kulttuuriperintötunnuksen pääpaino on eurooppalaisessa kertomuksessa ja kohteissa, jotka liittyvät yhteiseen historiaan ja Euroopan yhdistymiseen. Lisäksi tunnus sisältää tavoitteen edistää kohteiden saavutettavuutta ja kasvatuksellista merkitystä, erityisesti nuorille. Tavoitteena on, että kohteet muodostavat kävijälle yhdessä kokonaisuuden, joka kertoo eurooppalaisuudesta ja sen saavutuksista.

Euroopan komissio myönsi ensimmäiset tunnukset vuonna 2014. Tähän mennessä tunnuksia on jaettu 67 kohteelle ja luettelo kasvaa joka toinen vuosi. Tunnus voidaan myöntää EU:ssa sijaitseville kohteille, jotka ovat Euroopan historian, kulttuurin ja yhdentymisen kannalta avainasemassa. Lisäksi kohteita tulee kehittää pedagogisen hankkeen kautta. Tunnuksen saaneiden joukossa on rakennusperintöön,

3 <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/>.

4 <https://ich.unesco.org/en/convention>.

5 <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/faro-convention>.

6 <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about-the-epa>.

kulttuuriympäristöön ja aineettomaan kulttuuriperintöön liittyviä kohteita sekä asiakirjoja. Pääosin kohteet ovat museoita, arkeologisia kaivauksia, muistomerkkejä, arkistoja ja aktiivisesti toimivia instituutioita. Tunnuksen saaminen ei tuo mukanaan pysyvää rahoitusta.

3 PAINOPISTEET SUOMESSA

Euroopan kulttuuriperintötunnuksen prosessia ohjaavat Euroopan komission periaatteet. Lisäksi haluamme Suomessa korostaa erityisesti **vastuullisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita** mukaan lukien kaikki kestävyys ulottuvuudet: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Kulttuuriperintö on hyvän yhteiskunnan välttämätön voimavara, joka tuo merkityksellisyyttä, syvyyttä ja perspektiiviä maailmaan. Se yhdistää meitä, ja auttaa ymmärtämään erilaisuutta. Muuttuvassa maailmassa kulttuuriperinnöllä on tärkeä rooli yksilön resilienssin, yhteiskunnallisen vakauden ja kestävän tulevaisuuden vahvistajana. Kestävää kehitystä voidaan kulttuuriperintökohteissa edistää esimerkiksi kulttuuriperinnön suojelun, ilmastotietoisuuden kasvattamisen, oman toiminnan kehittämisen ja yhteisöjen osallisuuden edistämisen kautta. Myös tunnusta hakevien kohteiden odotamme toimivan näiden periaatteiden mukaisesti.

Lisäksi nostamme esiin seuraavat painopisteet:

Vuoropuhelu: Kannustamme suomalaisia kulttuuriperintötoimijoita ottamaan osaa keskusteluun kulttuuriperintöön läpinäkyvästi ja osallistavasti. Herätämme kansalaisten kiinnostusta kulttuuriperinnön vaalimiseen. Tunnistamme eurooppalaisia merkityksiä Suomen rajojen sisällä olevissa kohteissa ja teemme tunnetuksi kaikkia tunnuksen saaneita kohteita.

Yhteistyö: Kannustamme sekä tunnuksen hakijoita että sen saaneita kohteita yhteistyöhön paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Erityisesti kannustamme kohteiden ja erilaisten paikallisten ja alueellisten sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Uudet näkökulmat: Tunnus mahdollistaa kulttuuriperinnön merkitysten tarkastelun uusista ja innovatiivisista näkökulmista, joita ei välttämättä ole vielä tuotu esiin kansallisessa historiankirjoituksessa. Tunnuksen toteuttamisella rohkaisemme uusien näkökulmien huomioimiseen niin Suomen kuin Euroopan tasolla.

Tulevaisuus: Kulttuuriperintö ei ole vain menneisyyttä, vaan myös nykyisyyden käsittelyä ja tulevaisuuden luomista. Siksi tunnuksen saaneiden kohteiden on luontevaa painottaa toiminnassaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta ja toimia kaikille avoimina yhteisöllisinä areenoina ja julkisina keskustelijoina.

4 TUNNUKSEN HAKEMINEN

Euroopan kulttuuriperintötunnusta on mahdollista hakea

- muistomerkeille
- luontokohteille, vedenalaisille tai arkeologisille kohteille sekä teollisuus- tai kaupunkikohteille
- kulttuurimaisemille
- historiallisille paikoille
- kulttuurituotteille ja -esineille (joilla on taiteellista, historiallista tai arkeologista arvoa tietyllä maalla) sekä
- tiettyyn paikkaan liittyvälle aineettomalle perinnölle (esim. suullinen perinne, rituaalit ja esittävät taiteet), nykyajan kulttuuriperintö mukaan lukien.
- Tunnus on mahdollista myöntää myös ylijaraisille sekä kansallisille temaattisille kohteille.

Tunnusta hakevien kohteiden tulee täyttää joitakin tai useita seuraavista kriteereistä. Tunnusta hakevien kohteiden on osoitettava riittävät resurssit toimintaansa sekä esitettävä toimintasuunnitelma.

Tunnusta hakevilla kohteilla on oltava symbolista eurooppalaista arvoa ja niillä on täytynyt olla merkittävä asema Euroopan historiassa ja kulttuurissa ja/tai unionin rakentamisessa. Niiden on sen vuoksi osoitettava yksi tai useampi seuraavista:

- kohteen rajat ylittävä tai yleiseurooppalainen luonne; miten kohteen historiallinen ja nykyinen vaikutus ja kiinnostavuus ulottuu jäsenvaltion kansallisten rajojen ulkopuolelle;
- kohteen asema ja rooli Euroopan historiassa ja Euroopan yhdentymisessä sekä kohteeseen liittyvät merkittävät eurooppalaiset tapahtumat, henkilöt tai suuntaukset;
- kohteen asema ja rooli Euroopan yhdentymisen perustana olevien yhteisten arvojen kehittämisessä ja edistämisessä.

Ventotenen satama, Italia

Keskiaikaiset seinämaalaukset
Gemerin ja Malohontin alueilla Slovakiassa

Tunnusta hakevista kohteista on lisäksi esitettävä hanke, jossa sitoudutaan lisäämään ihmisten ymmärrystä kohteen eurooppalaisesta ulottuvuudesta, järjestämään opetustoimintaa, edistämään monikielisyyttä, osallistumaan tunnuksen saaneiden kohteiden väliseen verkostotoimintaan ja lisäämään kohteen tunnettua Euroopan tasolla.

Kohteiden esivalinnan suorittavat toimesta olevat maat. Kukin osallistuva maa voi lähettää komissioon ehdolle 1-2 kohdetta joka toinen vuosi. Kohteet arvioi puolueeton eurooppalainen asiantuntijajaneeli, joka valitsee enintään yhden kohteen kustakin maasta. Euroopan komissio nimeää raadin suositusten perusteella ne kohteet, joille tunnus myönnetään.

Tunnuksen saaneita kohteita seurataan säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa, että ne täyttävät edelleen kriteerit ja toteuttavat hakemuksessa esitettyä hanketta ja toimintasuunnitelmaa.

5 HAKUPROSESSI SUOMESSA

Päätökset Suomen kohteista tekee opetus- ja kulttuuriministeriö Museoviraston esityksestä. Esivalintaan osallistuu Euroopan kulttuuriperintötunnuksen ohjausryhmä. Suomessa aiemmat kansalliset hakukierrokset on järjestetty 2020, 2022 ja 2024.

Kohteiden haussa käytetään Suomessa kaksivaiheista prosessia. Ensimmäisessä kevyemmässä aiehaussa kohteiden on mahdollista vastata suomeksi osaan varsinaisen hakemuksen kysymyksistä. Aiehaussa on työkaluna itsearviointilomake, joka koostuu varsinaisen hakulomakkeen kriteereistä. Näin toimijat itse voivat arvioida onko heillä omasta mielestään mahdollisuutta menestyä haussa.

Ohjausryhmä keskustelee hakemuksista ja hakijoille annetaan tämän perusteella palautetta kirjallisesti. Hakijoilla on halutessaan mahdollista täydentää hakemusta. Ohjausryhmä tekee toisen arviointikierroksen perusteella suosituksen Museovirastolle, joka puolestaan tekee opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen haettavasta kohteesta tai kohteista. Lopullisen valinnan tekee ministeriö.

Valittu kohde täyttää komission virallisen hakemuksen. Museovirasto antaa asiantuntija-apua varsinaiseen hakuun yltäneiden kohteiden hakemuksille. Hakuun osallistuvilla toimijoilla on oltava omat resurssit hakemuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Museovirasto toimittaa 1–2 hakemusta Euroopan komissiolle. Hakemukset arvioi kansainvälinen asiantuntijajaneeli ja lopullisen nimeämisen suorittaa Euroopan komissio.

6 VIESTINTÄ

Euroopan kulttuuriperintötunnus on työkalu, jolla herätetään keskustelua eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä sekä Euroopan historiasta ja arvoista. Samoin keskustelua halutaan herättää kulttuuriperinnöstä Suomessa eurooppalaisuuden näkökulmasta.

Museovirasto laatii tunnukselle viestintäsuunnitelman. Viestintämateriaalia tuotetaan suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja tarpeen mukaan muilla kielillä. Viestinnässä hyödynnetään komission tuottamia materiaaleja ja tuotetaan tarpeen mukaan kansallisia materiaaleja. Viestinnässä hyödynnetään monikanavaisuutta sekä verkostoja. Viestintää kohdennetaan erikseen suurelle yleisölle sekä alan sidosryhmille.

Museovirasto viestii tunnuksesta omilla verkkosivuillaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.⁷ Sivuilta löytyvät hakuohjeet, hakuopas, hyödyllisiä linkkejä sekä itsearviointilomake, jonka avulla hausta kiinnostuneet kohteet voivat arvioida omia mahdollisuuksiaan hakea tunnusta. Lisäksi Museovirasto ylläpitää kulttuuriperintötunnukselle suomenkielistä Facebook-sivua.⁸

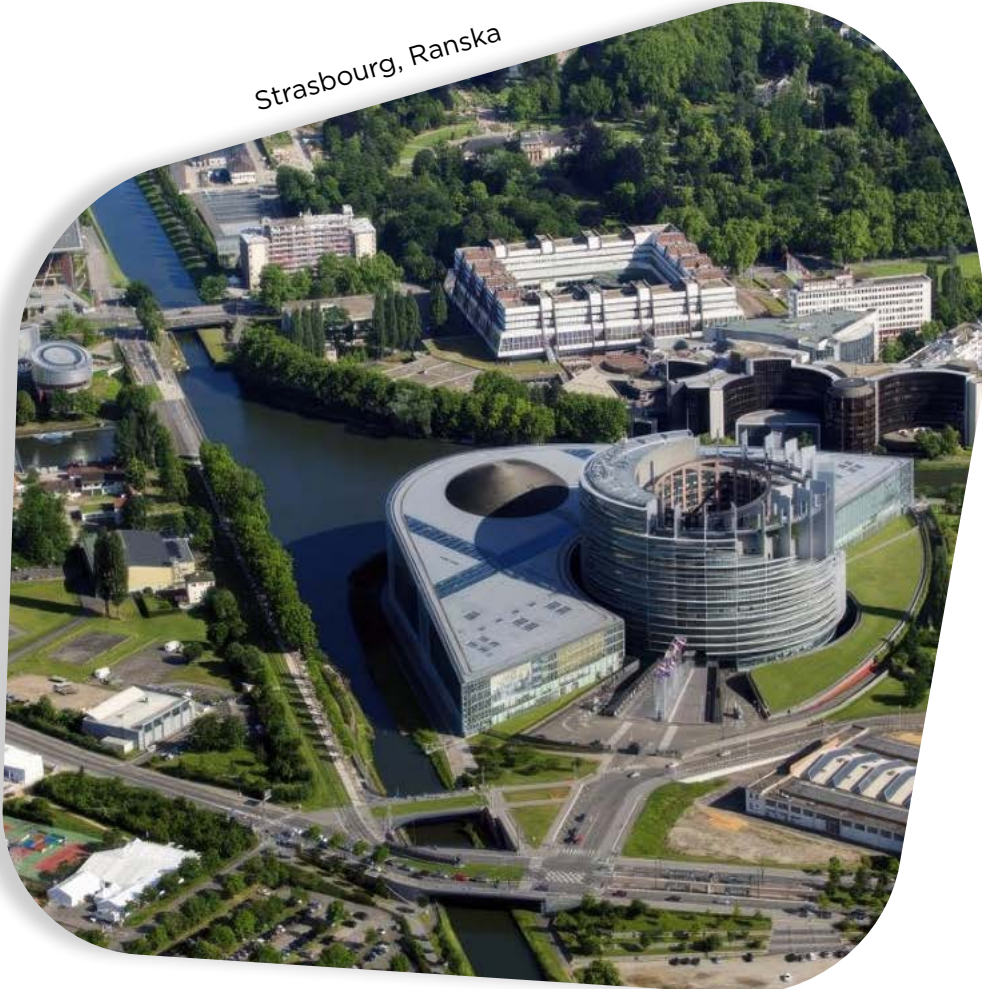
Viestinnän ydinviestit:

- Eurooppa alkaa täältä! Eurooppa alkaa sinusta! (Euroopan komission sloganit).
- Valittuja kohteita tehdään tunnetuksi osana eurooppalaista kulttuuriperintöä. Samalla tutustumme yleisöjä monenlaisiin ja moniarvoisiin aineellisiin ja aineettomiin kohteisiin.
- Kulttuuriperinnön kautta nostamme esiin eurooppalaisuuttamme, innostamme pohtimaan nykyhetkeä ja sitä, minne olemme menossa.
- Korostamme moninaisuutta, monelta eri suunnalta tulleita vaikutteita ja ajan eri kerrostumia sekä monenlaisten sosiaalisten ryhmien, vähemmistöjen, alakulttuurien ja eri-ikäisten ihmisten mukanaoloa kulttuuriperin-

7 <https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/kansainvalinen-toiminta/euroopan-unioni-ja-kulttuuriperinto/euroopan-kulttuuriperintotunnus/>.

8 <https://www.fb.com/kulttuuriperintotunnus>.

Strasbourg, Ranska

Trakialainen hauta,
Haskovo, Bulgaria

nön määrittelyssä. Kohteiden toiminnassa on tärkeää yhteisöjen osallisuus ja osallistuminen.

- Tuomme esiin kulttuuriperinnön merkitystä yhteiskunnan eri toimijoille.
- Nostamme esiin kulttuuriperinnön taloudellista merkitystä alueiden ja kuntien pito- ja vetovoimalle sekä kestävälle kehitykselle erityisesti kulttuurimatkailun avulla.

7 TOIMEENPANO SUOMESSA

Museovirasto vastaa tunnuksen kansallisesta koordinaatiosta opetus- ja kulttuuriministeriön osoittaman määrärahan turvin. Ministeriö on mukana tunnuksen ohjausryhmän toiminnassa. Lisäksi ministeriö tekee päätökset Museoviraston esityksestä Suomen ehdokkaiksi tunnuksen saamiseksi.

Museovirasto koordinoi tunnuksen toimeenpanoprosessia ja on nimennyt tehtävään kansallisen koordinaattorin. Museovirasto

- viestii aktiivisesti tunnuksesta sekä herättää keskustelua kulttuuriperinnöstä eurooppalaisesta näkökulmasta
- kannustaa vuoropuheluun järjestämällä erilaisia tapahtumia, seminaareja ja työpajoja
- edistää eurooppalaista yhteistyötä ja tiedon vaihtoa toimesta olevien maiden välillä ja Euroopan komission suuntaan sekä muiden kulttuuriperintöohjelmien ja -sopimusten kanssa
- välittää tietoa tunnuksen hakuprosessista ja monitoroinnista sekä ohjeistaa kiinnostuneita tahoja hakemusten valmistelussa
- laatii esityksen ministeriölle Suomen kohteiksi ja vastaa hakemuksen laatimisesta yhteistyössä kohteiden taustayhteisöjen kanssa.
- välittää valitut hakemukset sekä kohteiden raportit aikarajojen puitteissa komissioon
- tukee kohteiden ja siksi haluavien verkostoitumista
- tukee kohteita näkyvyyden lisäämisessä, viestinnässä ja tiedon jakamisessa
- tarjoaa tietoa mahdollisista rahoitusinstrumenteista.

Museovirasto asetti tammikuussa 2024 järjestyksessään toisen ohjausryhmän tukemaan tunnuksen toimeenpanoprosessia Suomessa. Ryhmässä on edustajat opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Museovirastosta, opetushallituksesta, Jyväskylä-

län yliopistosta, Europa Nostra Finlandista, Suomen Kotiseutuliitosta, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seurasta sekä Eurooppanuorista.

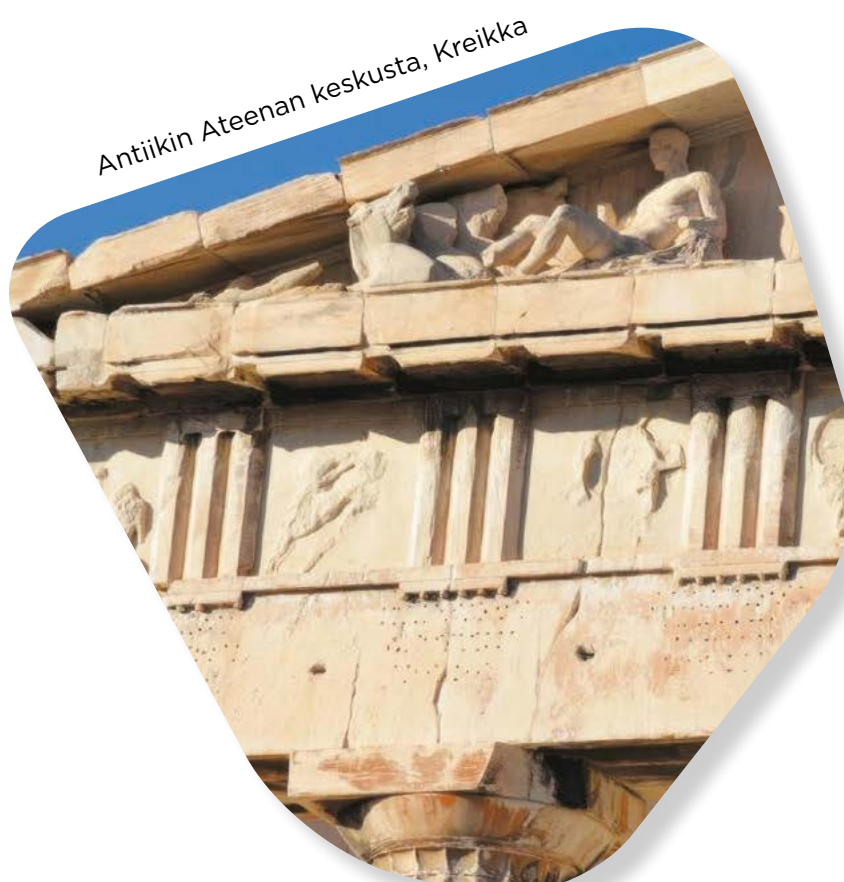
Ohjausryhmän tehtävänä on

- tukea Euroopan kulttuuriperintötunnuksen toimeenpanoprosessia Suomessa
- päivittää Suomen kulttuuriperintötunnukseen liittyvää toteuttamismallia tarpeen mukaan
- tukea Museovirastoa tunnuksen liittyvän viestinnän tavoitteiden muo-
toilussa ja toteuttamisessa
- arvioida tunnusta hakevia kohteita Museoviraston apuna
- laatia ehdotus, jonka pohjalta Museovirasto tekee esityksen opetus- ja
kulttuuriministeriöön komissioon lähetettävistä ehdotuksista
- osallistua valittujen kansallisten kohteiden monitorointiin.

8 LISÄTIETOA

- Museoviraston sivusto tunnuksesta www.kulttuuriperintotunnus.fi.
- Euroopan komission European Heritage Label- sivusto https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en.
- Hakuohjeet [https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/
kansainvalinen-toiminta/euroopan-unioni-ja-kulttuuriperinto/euroopan-
kulttuuriperintotunnus/tunnuksen-hakeminen](https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/kansainvalinen-toiminta/euroopan-unioni-ja-kulttuuriperinto/euroopan-kulttuuriperintotunnus/tunnuksen-hakeminen).
- Päätös EHL:n perustamisesta [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/
FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011D1194&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011D1194&from=EN).
- Eurooppalaisen raadin valintaraportti 2023 [https://op.europa.eu/en/
publication-detail/-/publication/b88c851a-eb28-11ee-bf53-01aa-
75ed71a1/language-en](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b88c851a-eb28-11ee-bf53-01aa-75ed71a1/language-en).
- Eurooppalaisen raadin valintaraportti 2021 [https://op.europa.eu/
en/publication-detail/-/publication/23014a0c-bad5-11ec-b6f4-
01aa75ed71a1/language-en](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/23014a0c-bad5-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en).
- Eurooppalaisen raadin valintaraportti 2019 [https://ec.europa.eu/
programmes/creative-europe/content/european-heritage-label-2019-
selection-report_en](https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/content/european-heritage-label-2019-selection-report_en).
- Eurooppalaisen raadin valintaraportti 2017 [https://culture.ec.europa.eu/
document/european-heritage-label-2017-panel-report-selection](https://culture.ec.europa.eu/document/european-heritage-label-2017-panel-report-selection).
- EHL-toimen vuoden 2019 arviointi [https://op.europa.eu/en/publication-
detail/-/publication/6699e8c5-8d85-11e9-9369-01aa75ed71a1/
language-en/format-PDF/source-99344284](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6699e8c5-8d85-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-99344284).

- Jyväskylän yliopiston EUROHERIT-hankkeen sivut
<https://cordis.europa.eu/project/id/636177>.

EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUS

Museovirasto